

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
ТОРАЙҒЫРОВ УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ТОРАЙҒЫРОВ УНИВЕРСИТЕТ

АКАДЕМИК ҚАНЫШ СӘТБАЕВТЫҢ
125 ЖЫЛДЫҒЫНА АРНАЛҒАН
«XXIV СӘТБАЕВ ОҚУЛАРЫ»
АТТЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ
МАТЕРИАЛДАРЫ

МАТЕРИАЛЫ
МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
«XXIV САТПАЕВСКИЕ ЧТЕНИЯ»,
ПОСВЯЩЕННОЙ 125-ЛЕТИЮ
АКАДЕМИКА КАНЫША САТПАЕВА

ТОМ XII

ПАВЛОДАР
2024

ӘОЖ 001
КБЖ 72
А33

Редакция алқасының бас редакторы:

Садықов Е. Т., э.ғ.д., профессор, «Торайғыров университеті» КеАҚ Басқарма
Төрағасы – Ректор

Жауапты редактор:

Ержанов Н. Т., б.ғ.д., профессор, «Торайғыров университеті» КеАҚ ғылыми
жұмыс және халықаралық ынтымақтастық жөніндегі Басқарма мүшесі-проректоры

Редакция алқасының мүшелері:

Абліш Р. М., Исенова Б. К., Каверина М. М., Қрықбаева М. С.,
Уксукбаева Н.Т., Утемисова З. Т.,

Жауапты хатшы:

Әмірбек Д. Ә., Қазбеков Е., Зейтова Ш. С., Алимова Ж. С., Машрапова
Г. Н., Қайниденов Н. Н., Шалабаев Б. А., Шарапатов Т. С., Қабдулина К. Т.,
Ахметов Д. А., Бекниязова Д. С., Жания К., Зарипов Р. Ю., Акимбекова Н. Ж.,
Қалиева А. Б., Байтемирова А. К., Урузалинова М. Б., Токтарбекова А. Б., Дәуіт Ж.,
Садвақасова М. Ж., Толоқольникова Н. И., Жуманбаева Р. О., Кривец О. А.,
Бельгібаева Қ. Қ., Рахимбаева М. Н., Исақова З. С., Азылбекова Г. О., Шабамбаева А. Г.,
Азербайев А. Д., Нургожина Б. В., Юношева Н. Ф., Тулкина Р. Ж.

А33 Академик Қаныш Сәтбаевтың 125 жылдығына арналған «XXIV Сәтбаев
оқулары» атты Халықаралық ғылыми конференцияның материалдары. –
Павлодар : Торайғыров университеті, 2024.

ISBN 978-601-345-523-5 (жалпы)
Т. 12 «Жас ғылымдар». – 2024. – 488 б.
ISBN 978-601-345-511-2

Академик Қаныш Сәтбаевтың 125 жылдығына арналған «XXIV Сәтбаев
оқулары» атты Халықаралық ғылыми конференцияның материалдары (19 сәуір 2024
жыл) жинағында келесі ғылыми бағыттар бойынша ұсынылған мақалалар енгізілген:
Энергетика, Физика-математикалық және компьютерлік ғылымдары, Ауыл
шаруашылығы және АӨК, Мемлекеттік басқару, бизнес және құқық, Сәулет және
дизайн, Заманауи инженерлік инновациялар мен технологиялар, Жаратылыстану
ғылымдары, Гуманитарлық және әлеуметтік ғылымдары.

Жинақ көпшілік оқырманға арналады.
Мақала мазмұнына автор жауапты.

ӘОЖ 001
КБЖ 72

ISBN 978-601-345-511-2 (Т. 12)
ISBN 978-601-345-523-5 (жалпы)

© Торайғыров университеті, 2024

Ауыл шаруашылығы және АӨК
Сельское хозяйство и АПК

Секция 6

**Биотехнологиялар және ауыл
шаруашылық өнімдерін қайта өңдеу
Биотехнологии и переработка
сельскохозяйственной продукции**

**АНАЛИЗ ПРОИЗВОДСТВА И ПРИМЕНЕНИЯ ТВОРОГА
И ТВОРОЖНЫХ ИЗДЕЛИЙ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ**

МАРКОВСКИЙ Б. В.

студент, Торайғыров университет, г. Павлодар

АГИБАЕВА А. Ж.

магистр, ст. преподаватель, Торайғыров университет, г. Павлодар

Сохранение здоровья населения является одной из задач государственной важности. В последние годы благодаря возрастающей механизации и автоматизации многих производственных процессов уменьшилась доля физической работы, соответственно снизился расход энергии. Это привело к тому, что энергетическая ценность пищи превышает энергозатраты. В связи с этим резко увеличилось число людей, страдающих ожирением и связанными с ним хроническими неинфекционными заболеваниями. К их числу можно отнести так называемые массовые дегенеративные болезни, главным образом атеросклероз, гипертоническую болезнь, ишемическую болезнь сердца, сахарный диабет, подагру.

Значительно изменилось использование некоторых основных продуктов: увеличивается потребление продуктов животного происхождения, сахара. Вместе с тем общая доля сложных углеводов в питании постепенно уменьшается.

Правильное и рациональное питание - основа здоровья человека. Именно пища, которую мы принимаем, обеспечивает развитие и постоянное обновление клеток и тканей организма, является источником энергии, которую наш организм тратит не только при физических нагрузках, но и в состоянии покоя. Продукты питания – источники веществ, из которых синтезируются ферменты, гормоны и другие регуляторы обменных процессов. Обмен веществ,

более ответственному отношению к управлению личными и корпоративными финансами.

11) Развитие управленческих компетенций: Использование МЭКОМ для обучения взрослых эффективным управленческим практикам, что ведет к укреплению стабильности и устойчивости их бизнесов.

12) Интеграция практических знаний в образовательную программу: Включение МЭКОМ в учебный процесс как способ демонстрации реальных бизнес-ситуаций и экономических принципов, подготавливая студентов к реальным вызовам. Внедрение МЭКОМ в образовательный процесс через государственные инициативы может значительно повысить практическую подготовку учащихся к реальному бизнесу. Такой подход обеспечивает глубокое понимание экономических процессов и стратегий управления, что, в свою очередь, способствует развитию предпринимательского духа и инновационной активности. Это не только укрепляет экономику за счет создания новых предприятий и рабочих мест, но и способствует устойчивому росту ВВП страны, подготавливая более эффективное и конкурентоспособное поколение предпринимателей.

13) Стимулирование инноваций и креативности: МЭКОМ как платформа для экспериментирования с новыми идеями и стратегиями в безопасной симулированной среде, что способствует развитию инновационного мышления у участников всех возрастов.

Также игра способствует развитию мышления и логики благодаря решению различных бизнес-задач и стратегическому планированию. Более того, она доступна для игры любому возрасту, что делает её универсальным инструментом для обучения бизнесу.

ЛИТЕРАТУРА

1 МЭКОМ — игра предпринимателей [Электронный ресурс]. – URL: <https://rumecom.vsite.pro/> [дата обращения 11.03.2024].

2 Как играть в МЭКОМ | 1 часть | [Электронный ресурс]. – URL: <https://youtu.be/jLYm0IIGVe0> [дата обращения 11.03.2024].

3 Как играть в МЭКОМ | 2 часть | [Электронный ресурс]. – URL: <https://youtu.be/Q0uHZUrZ3F4> [дата обращения 11.03.2024].

ESG СТРАТЕГИЯСЫ НЕГІЗІНДЕ КЛАСТЕРЛЕР ҚҰРЫЛЫМДАРЫНЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУІН ТАЛДАУ ЖӘНЕ БОЛЖАУ

ДАВИДЕНКО Л. М.

ғ.ғ.к., PhD, профессор, Торайғыров университеті, Павлодар қ.

МУСТАФИН Ә. Б.

магистрант, Торайғыров университеті, Павлодар қ.

Халықаралық интеграция мен бәсекелестіктің күшеюі жағдайында әлемнің көптеген елдерінде Ұлттық экономика жүйесін ұйымдастыру нысандарын одан әрі жетілдіру бойынша белсенді үдеріс жүріп жатыр. Бұл ретте экономиканың кластерлік дамуын пайдалану ерекше рөл атқарады. Егер басында экономиканың кластерлік дамуы өнеркәсіп салаларында орын алса, кейіннен ол экономиканың басқа секторларында, соның ішінде инфрақұрылымда да кең таралды. ХХІ ғасырдың басынан бастап кластерлік даму Қазақстанның Ұлттық экономика жүйесінде дамыды. Мақалада Қазақстан экономикасының кластерлік дамуының ерекшеліктері мен үрдістері зерттелді.

Қазіргі уақытта Қазақстанда ESG-стандарттарын қалыптастыру сатысында енгізу. Орнықты даму және ақпаратты ашу қағидаттарын енгізетін қазақстандық компаниялар санының өсуі байқалады [1]. Атап айтқанда, бұл өнімдері шетелдік нарықтарға, сондай-ақ шетелдік капитал нарықтарында қаржыландыруды тартатындарға бағытталған ірі компаниялар. Бұл жағдайда мұндай компаниялар үшін мақсат олардың серіктестері мен инвесторлары ұстанатын критерийлер мен стандарттарға сәйкес келу болып табылады.

Нарықтық реформалар жылдарында Қазақстанда экономикалық қызметтіераықтандыру бойынша үлкен жұмыс жүргізілді, экономиканы мемлекеттік реттеу әдістері жетілдірілуде, бизнесті жүргізудің инновациялық тетіктері енгізілуде, инфрақұрылым салаларын реформалау жүзеге асырылуда. Өз кезегінде, Ұлттық экономика жүйесінің инновациялық дамуы өндірісті ұйымдастырудың прогрессивті формаларын талап етеді. Бұл тұрғыда өндірістің тиімділігін және экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін Қазақстанның Ұлттық экономика жүйесіндегі кластерлерді қалыптастыру және дамыту мәселелерін зерделеу маңызды рөл атқарады.

Қазақстанда өндіруші өнеркәсіп салаларында кластерлік тәсілдің табысты мысалдары бар. Мысалы, «Қазақмыс»

корпорациясы мыс өндіреді. Мыс өндіру үшін кен өндіріледі, содан кейін ол байытылады, балқытылады, түпкілікті өнім - катодты мыс жасалады, содан кейін кешенді өңдеу - афинаж өндірісі, қазір мырыш зауыты іске қосылды, мыс Катанка, эмальөткізгіштер цехы бар, сондай - ақ осы өндіріске ілеспе-көлік жүйесі, электр энергиясын өндіру мен тасымалдауды қамтитын энергия жүйесі кіреді осы энергияны алу үшін көмірдің құрылымы мен өндірісі. Әрі қарай, кейбір қосалқы материалдар мен механизмдерді шығаратын ілеспе машина жасау зауыттары бар. Бұл инертті өндіріс үшін кластерлік тәсіл жақсы нәтиже береді. Бірақ бұл өте жақсы дамыған шикізат саласы.

Қазақстан Республикасының Президенті жиі көтеретін мәселелердің бірі шикізаттық бағыттан кету мәселесі болды. Осыған байланысты шикізаттық емес салаларда кластерлік тәсілді енгізу әрекеті жүргізілуде. Неліктен мұны істеу керек? Ең алдымен, осы шикізаттық емес бағыттардағы Қазақстан экономикасының қазіргі жай-күйіне қарау керек. Егер біз түсінетін болсақ, бізде ұлттық экономиканың әртүрлі салаларының, бағыттарының, шикізаттық емес өнім түрлерін өндіру нарығындағы өлшемдері бар кәсіпорындар бар, бірақ олардың қарым-қатынасы жүйесіз және олар шашыраңқы әрекет етеді. Бұл кәсіпорындардың айналасында кадрларды даярлау инфрақұрылымы, ғылым, қаржы институттары бар, бірақ бәрі ретсіз, тәртіпсіз күйде. Сондықтан олардың қызметінің нәтижесі нөлге тең. Оларды нәтижелі жұмыс жасайтын жүйелі өзара ынтымақтастыққа жетелеу үшін кластерлік тәсіл қажет.

Қазақстан экономикасына қатысты кластерлердің екі түрін ажыратуға болады: экспортқа бағдарланған өндіріс негізінде және тез дамып келе жатқан сала немесе тез дамып келе жатқан салаға іргелес сала негізінде. Бірінші типтегі кластерлерді құру инвестицияларды тартуға және бәсекелестікті дамытуға бағытталған, жаңа кәсіпорындарды ұйымдастыру арқылы, оның ішінде жоғары қайта бөлу өнімдерін өндіруге бағытталған. Бұл ретте екі нәтижеге қол жеткізіледі - әлемдік нарықта шығарылатын өнімнің бәсекеге қабілеттілігін арттыру және импортты алмастыратын өндірістерді дамыту.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі 2021 жылы күшіне енді және ол ЭЫДҰ елдерінде табысты пайдаланылатын «ластаушы төлейді және түзетеді» қағидатына негізделеді [2]. Бұл қағидат эмиссияларды қысқарту мақсатында кәсіпорындарда

жаңа қолжетімді технологияларды енгізуді білдіреді. Тұрақты даму міндеттерін іске асырудың маңыздылығын ескере отырып, ESG саласында мемлекеттік реттеуді енгізудің рөлі соңғы жылдары айтарлықтай өсті. Экологиялық кодекстен кейін жасыл таксономия қабылданды, онда жасыл қаржыландыруда, атап айтқанда жасыл облигациялар шығару процесінде қолдану үшін қызмет түрлерінің, жобалар санаттарының және активтердің жіктелуі белгіленді. Қазақстандағы бірінші типке металлургиялық және тоқыма кластерлерін жатқызуға болады. Екінші типтегі кластерлерге-көліктік-логистикалық, туристік, азық-түлік кластерлері, құрылыс материалдарының кластерлері, жоғары қысымды резервуарларды (мұнай-газ жабдықтары) өндіру кластері. Кластерлерде айқын ядроның болуы (әдетте бір кәсіпорын), кластерлерді қалыптастыру сатысында тік технологиялық тізбекке негізделу оларда бәсекелестіктің дамуына ықпал етпейді. Тек жаңа кәсіпорындар құру оның механизмін іске қоса алады.

Бастапқы кезеңде Қазақстандағы кластерлік саясат екі базалық тәсіл негізінде қалыптасты:

а) жақын болашақта Қазақстан экономикасының өзегіне айналатын табиғи ресурстарды пайдалану негізінде индустриялық секторлардағы кластерлер;

б) Орталық Азия өңірінде Қазақстанның сервистік және іскерлік хаб ретіндегі позициясын нығайтуға ықпал ететін сервистік кластерлер.

Мемлекеттік кластерлерді дамыту саясаты келесі бағыттар бойынша кең ауқымды шараларды қамтыды:

- өндірістік-инфрақұрылымдық жобалар;
- дамудың институционалдық жағдайларын жасау;
- ғылыми-білім беру әлеуетін дамыту;
- ұйымдастырушылық қолдау.

Кластерлерді қалыптастыруды мемлекеттік реттеу шаралары негізінен кластерлерге қатысушылардың ресурстары мен стратегиялық жоспарлау дағдыларының жеткіліксіздігіне байланысты макроэкономикалық ынталандыру шараларына дейін қысқарды [3]. Сонымен, кластерлердің ұйымдық құрылымын құру үшін «орталық үйлестіруші» және «салалық интеграторлар» анықталмады. Қазіргі уақытта Қазақстанда кластерлерді дамытудың тежеуші факторы және түйінді проблемалары инновациялық өнімге сұраныс пен ұсыныстың болмауы болып табылады, бұл «технологиялық тұзаққа» әкеледі, сондай-ақ сервистік

инфрақұрылымның дамымауы, ішкі және сыртқы нарықтарда бәсекеге қабілетті инновациялық және венчурлік кәсіпкерлердің сыни массасының болмауы, трансферт, генерация және беру жүйесінің қалыптаспауы ел экономикасына білім беру, ашық инновациялардың төмен деңгейі және оларды отандық бизнестің пайдалануы, әлсіз ғылыми-техникалық әлеует [4].

Қазақстанның жеңіл өнеркәсіп кәсіпорындары қауымдастығының пікірінше, республикада тоқыма бұйымдары кластерін табысты дамыту үшін қолайлы алғышарттар бар. Бұл, ең алдымен, өзінің шикізат ресурстарының болуы: мақта, жүн, былғары, мақта Иірілген жіп пен матаны әлемдік нарықтарға экспорттау мүмкіндігі, техникалық жабдықталған ірі, орта және шағын тігін және трикотаж өндірістерінің әлеуетінің болуы, қаражаттың жоғары айналымы есебінен саладағы өндірістің жоғары тиімділігі және т. б. Демек, республиканың жеңіл өнеркәсіп өндірісінің бұрынғы деңгейін қалпына келтіріп қана қоймай, сонымен қатар жоғары қосылған құны бар жаңа өндірістер құруға мүмкіндігі бар. Республиканың оңтүстігінде кластерді ұйымдастырудың негізгі мақсаты шитті мақта экспортынан Иірілген жіп пен қосылған құны жоғары дайын өнім шығаруға көшу болып табылады. Бұл жолдағы алғашқы қадамдар Оңтүстік Қазақстан облысында жасалды.

Кластерлік құрылымдар туралы айтатын болсақ, ESG жобаларына инвестициялар үшін негізгі ынталандырулар инвестициялар портфелін әртараптандыру, әдетте, салыстырмалы түрде аз тәуекел, жаңа стратегияларды қабылдау немесе оларға сәйкес келуге ұмтылу, егер тиісті лимиттер енгізілген болса, инвестициялық декларацияны сақтау қажеттілігі, сондай-ақ жауапты инвестордың имиджін қалыптастыру болып табылады [5]. Қазақстанның Ұлттық экономика жүйесіндегі кластерлік даму экономиканың нақты секторларында ғана емес, инфрақұрылымның әртүрлі салаларында да дамыды. Кластерлік даму тұжырымдамасын және елдер экономикасын индустриялық-инновациялық дамытудың басқа да нормативтік заңнамалық бағдарламаларын және перспективалы кластерлерді қалыптастыру тұжырымдамасын қабылдаумен республикада елдің экономикаи құрылымының өңірлік және технологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, аумақтық, перспективалы және инновациялық кластерлерді қалыптастыру және дамыту процесінде жаңа серпін байқалады.

Алғыс. Бұл зерттеу Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым комитетінің қаржылық

қолдауымен орындалды (№ AP19676924 «Технологияны дамыту және регионның өнеркәсіптік кешенінің экологиялық брендин ілгерілету» гранты).

ӘДЕБИЕТТЕР

1 Қазақстан Республикасының көміртегі бейтараптығына қол жеткізуінің 2060 жылға дейінгі стратегиясын бекіту туралы / Қазақстан Республикасы Президентінің 2023 жылғы 2 ақпандағы № 121 Жарлығы [Электрондық ресурс]. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K2100000400> [өтініш берілген күні 10.03.2024].

2 Қазақстан Республикасының экология кодексі / Қазақстан Республикасының 2021 жылғы 2 қаңтардағы № 400-VI ҚРЗ Кодексі [Электрондық ресурс]. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K2100000400> [өтініш берілген күні 10.03.2024].

3 ESG-трансформация как вектор устойчивого развития: В трех томах. Том 2 / Под общ. ред. К. Е. Турбиной и И. Ю. Юргенса. – М.: Издательство «Аспект Пресс», 2022. – 650 с.: илл.

4 Смелик Р. Г., Боженкова А. В. Экономическая безопасность на уровне региона (на примере Омской области) // Вестник Сибирского института бизнеса и информационных технологий. – 2019. – № 1. – С. 58-61.

5 Давиденко Л. М., Фоос М. А., Шаисмаилов Д. А. Продвижение экологического брендинга промышленного комплекса региона // «XV Торайғыров окулары»: Ақын Сұлтанмахмұт Торайғыровтың 130-жылдығына арналған атты Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. – Павлодар: Торайғыров университеті. – 2023. – Т. 3. – Б. 137-144.

ИНСТРУМЕНТЫ РАЗВИТИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА

КУНЯЗОВ Е. К.

PhD, асоп. профессор, Торайғыров университет, г. Павлодар

МУХАМЕТКАЛИЕВ Ж. Т.

магистрант, Торайғыров университет, г. Павлодар

Развитие человеческого капитала играет ключевую роль для успешной деятельности организации. Инвестиции в развитие человеческого капитала не только способствуют повышению конкурентоспособности организации, но и обеспечивают ее

масштабной вырубке и лесных пожаров, а также поддерживать программы по лесовосстановлению. Устойчивое лесное хозяйство, при котором древесина добывается с учетом потребностей будущих поколений и с минимальным воздействием на экосистему, способствует балансу между потреблением и сохранением лесных ресурсов. Эти меры не только помогут снизить выбросы CO₂, но и обеспечат долгосрочную устойчивость лесных экосистем и биоразнообразия.

Заключение

Глобальное потепление представляет собой одну из наиболее серьезных экологических угроз нашему миру. Это вызывает изменения климата, угрожает биоразнообразию, а также имеет серьезные экономические и социальные последствия. Однако, несмотря на все вызовы, стоящие перед нами, есть надежда на изменение ситуации.

Путем совместных усилий государств, предприятий и граждан мы можем принять меры для снижения выбросов парниковых газов и смягчения последствий глобального потепления. Переход к возобновляемой энергетике, энергосбережение, устойчивое лесное хозяйство и другие экологически устойчивые практики могут помочь нам достичь этой цели.

Необходимо действовать незамедлительно, чтобы обеспечить будущее нашей планеты и сохранить ее для будущих поколений. Глобальное потепление - это проблема, требующая мгновенных и долгосрочных решений, и только совместными усилиями мы сможем преодолеть этот вызов и обеспечить устойчивое будущее для всех живых существ на Земле.

Мазмұны

Ауыл шаруашылығы және АӨК Сельское хозяйство и АПК

Секция 6

Биотехнологиялар және ауыл шаруашылық өнімдерін қайта өңдеу Биотехнологии и переработка сельскохозяйственной продукции

Марковский Б. В., Агибаева А. Ж.

Анализ производства и применения творога и творожных изделий в современных условиях 3

Файзолла А. Н., Жоломанова А. Е., Агибаева А. Ж.

Қант диабетімен ауыратын адамдар үшін жаңа мамандандырылған сүзбе өнімін алудың заманауи аспектілері 11

Аникина И. Н., Сейтханова К. К.

Использование растительных препаратов в органическом растениеводстве.....15

Кайниденов Н. Н., Бексеитов Т. К., Садыккалиев А. М.

Влияние количества соматических клеток на удой и состав молока у молочных коров 21

Секция 7

Өсімдік және орман шаруашылығындағы инновациялар Инновации в растениеводстве и лесном хозяйстве

Әменова Д. М., Уалиева А., Кайыров А.

Бидай тұқымдарының өнімділігі мен өсу энергиясына және өскіндерінің ылғалды ұстап тұру қабілетіне лазерлік сәуленің әсері 27

Кукушева А. Н., Какезанова З. Е., Уахитов Ж. Ж., Сарбасов А. К.

Приемы восстановления биоресурсного потенциала деградированных пастбищ житняка в условиях степной зоны Павлодарской области 31

Базарханова Ә. Ж., Оспан А. М.

Қарапайым жағдайда шағын жылқыжай ұйымдастыру 38

Какезанова З. Е., Муратова Д. О., Узбекбаева Б., Кенесхан А.

Влияние сидеральных донниковых паров на качество зерновых культур в севообороте 45

Нығыман Г. Д., Сарсембаев М. С.

Изучение перспективных сортов черной смородины для регионов Павлодарского Прииртышья 51

Уахитов Ж. Ж., Сейтханова К. К., Жолдабаева А. С., Ергазинова Г. Д., Батгалова К. О.	
Өсімдік шаруашылығын оқыту әдістемесінің жалпы мәселелері жоғары оқу орындарында.....	56

Секция 8

**Ветеринария және зоотехнологиядағы инновациялар
Инновации в зоотехнологиях и ветеринарии**

Асанбаев Т. Ш., Шарапатов Т. С., Арсютин Н. Г., Архаев Е. С.	
Использование и практическое применение элементов цифровой технологии в условиях табунного коневодства ТОО АФ «Ақжар Өндіріс».....	64
Қалибекқызы Ж., Тылғатбекова Ә. С.	
Мал азығын өндірудегі антиоксиданттардың маңызы.....	69
Сарсенова Ж. С., Курбатова С. Э.	
Изучение молочнокислых микроорганизмов, выделенных из кисломолочных продуктов.....	72
Усенова Л. М., Акильжанов Р., Дорошенко В., Гончаренко А.	
Безоарная болезнь телят молочного периода.....	77
Аймуханов С. М., Атейхан Б., Титанов Ж. Е.	
Использования методов контроля полноценности кормления коров в ТОО «Победа» (из рекомендации).....	83
Атейхан Б., Ныгманова А. У., Игликова А. С.	
Сыыр сүтінің химиялық құрамы және тағамдық құндылығы.....	89
Аймуханов С. М., Атейхан Б., Рахимов С. С.	
Основные правила безопасности труда при заготовке сена в КХ Шартен Павлодарской области.....	94
Орынтаева М. Д., Кендебаева А. С.	
Микробиологиялық көрсеткіштер бойынша суши мен роллдарды санитарлық бағалау.....	99
Бексеитов Т. К., Веселовский И. Е.	
Влияние стресса на молочную продуктивность коров.....	101
Сейтеуов Т. К., Болғанбай Қ. Н., Кожанов Д. М.	
Сервис кезеңінің ұзақтығы кара-ала тұқымды сиырлардың сүт өнімділігіне әсер етуі.....	107
Темиржанова А. А., Алимова Ж.	
Қой етін өндіру.....	111
Аманбаева С. Б., Қалиева Б. Б.	
Азықтық базаның негізгі көзі ретінде павлодар облысының су басқан шалғындарынан шөптің ботаникалық құрамын зерттеу.....	117

**Мемлекеттік басқару, бизнес және құқық
Государственное управление, бизнес и право**

Секция 9

**Құқықтық жүйені дамыту бағыттары
Направления развития правовой системы**

Ахмеджанова Г. Б., Абенова Д. Б.	
Медиация как важный способ решения споров.....	125
Ауталипова З. Д., Нургалиева А. А.	
Қазақстанда цифрландыруды дамыту.....	131
Ахметов Д. А.	
Повышение эффективности использования тайм-менеджмента на государственной службе.....	135
Баданина М. А.	
Вопросы описания внешности человека в криминалистике.....	141
Кабдулина К. Т., Ахмадиева А. Т.	
Мұрагерлік қатынастарды реттейтін коллизиялық нормалар.....	146
Титков А. А., Балтабаева Д. А.	
Классификация современных национальных правовых систем.....	153
Батгалов А. Б.	
Патронатное воспитание как одна из форм воспитания детей, оставшихся без попечения родителей.....	157
Бураков А. О.	
Лудомания как назревшая социальная проблема: теория и практика противодействия в Казахстане.....	164
Ғалижапар А. Қ.	
Уголовная ответственность лиц, злоупотребляющих психоактивными веществами.....	167
Дубовицкая О. Б.	
Риски в сфере международной торговли при использовании цифровой экономики: сравнительно-правовой анализ.....	171
Алибаева Г. А., Матиев Р. Г.	
Информация как объект правового регулирования.....	177
Оразалин Е. Ж.	
Квалифицирующие признаки убийства, относящиеся к объективной стороне состава преступления.....	182
Ахмеджанова Г. Б., Рысмагамбетова А. Ш.	
Трудовое право: роль и место в правовой системе.....	194
Серикпаев А. Б., Шамшудинова Г. Т.	
Причины недействительности сделок: нарушение закона и порядка.....	200
Слямов А. Ж.	
Уголовно-правовая характеристика преступлений против мира и безопасности человечества.....	207

Хамзин А. Ш., Маусумбаев С. С., Болат Т. Т. Решение проблем о договорах купли продажи.....	212
Колесников Ю. Ю., Токенов М. М. Пытки как уголовно-правовая категория	217
Толжугай А. К. Квалифицирующие часть признаки убийства относящиеся к субъективной стороне убийства.....	223
Шагиева Г. Т. О безопасности в современном мире.....	231

Секция 10
Экономика мен бизнестегі және
мемлекеттік деңгейдегі басқару
Экономика и управление в бизнесе
и на государственном уровне

Арынова З. А., Кожанов Ж. М. Занятость населения: роль в развитии локальной экономики в Условиях цифровизации.....	237
Арынова З. А., Омарова М. Р. Разработка маркетинговой стратегии для развития бизнеса в регионе: ключевые аспекты и подходы	245
Арынова З. А., Бакибай А. Қ. Роль кластеров в формировании конкурентоспособности Республики Казахстан	250
Баймуханова М. Т., Нурғалиева А. А., Нарынбаева А. С. Развитие малого и среднего бизнеса в Республике Казахстан	256
Бакпаева А. К., Нурғалиева А. А. Основные инструменты цифровой логистики в сельском хозяйстве	260
Бултыков Н. Е. Реализация государственной политики по поддержке малообеспеченных групп населения: оценка социальной эффективности.	265
Жақупов М. К., Золотарева С. В. Система государственной поддержки малого и среднего бизнеса в павлодарском регионе.....	270
Жоломанов Д. А., Кунызова С. К. Зарубежные модели построения МСУ	274
Жоламанова Г. К., Кунызова С. К. Разработка механизмов развития инновационного предпринимательства в РК	278

Каирова Ж. К., Амерханова А. Х. Проблемы внедрения инновационных управленческих технологий в системе государственного управления	283
Kaidarova S. E., Baturkhanov J. R. Territorial image: definition, components, varieties.....	287
Кайдарова С. Е., Золотарева С. В., Кайдаров А. А. Система образования на рынке труда Казахстана: на пути к цифровой реальности.....	292
Калиярдамов Т. Б., Нурғалиева А. А., Арынова З. А. Взаимосвязь факторов формирования экономического и инвестиционного потенциала региона	298
Канашева А. К., Рымбекова Н. Е. Адами капитал аймақтың қазіргі экономикасының инновациялық даму факторы ретінде	302
Мажитова А. Е., Ахметова Д. Д., Золотарева А. В. Кәсіпкерлік қызметтер үшін маркетинг стратегиясының әсері.....	309
Левкович А. Г., Кульдурова А. О., Медведева Т. Ф. Использование игры МЭКОМ в экономике и управлении в бизнесе на государственном уровне	313
Давиденко Л. М., Мустафин Ә. Б. ESG стратегиясы негізінде кластерлер құрылымдарының экономикалық өсуін талдау және болжау	317
Кунызов Е. К., Мухаметкалиев Ж. Т. Инструменты развития человеческого капитала	321
Кунызов Е. К., Мухаметкалиев Ж. Т. Механизм управления человеческим капиталом.....	325
Насырова Н. М., Деркачёва И. Управление взаимодействием бизнеса и власти в современной экономической системе	329
Нұрмұханбет Е. М. Влияние изменений в бизнес – среде малых и средних предприятий на учетные процессы	334
Алтыбасарова М. А., Рамазанова А. Т. Политическая реклама: сущность и особенности применения в современном информационном пространстве	338
Сейфуллин Р. К. Подходы к оценке государственной демографической политики.....	343
Сейфуллин Р. К. Институционализация государственной демографической политики в современном Казахстане.....	348
Смагулов Д. Е. Современные проблемы консалтинговой и юридической поддержки региональных субъектов малого предпринимательства.....	355

Бекмурзаев Г. А., Титков А. А. Инновационные управленческие подходы в системе государственного управления.....	359
Титков А. А., Бухарбаев А. А., Сарымсаков Д. Р. Современные тенденции подготовки кадров для государственной службы в Республике Казахстан	364
Оразов Б. Г., Бекмурзаев Г. А., Титков А. А. Современные тенденции оказания государственных услуг в Республике Казахстан.....	369
Титков А. А., Сарымсаков Д. Р. Зарубежный опыт мотивации государственных служащих	374
Титков А. А., Магеллан Д. С. Современная методология стратегического управления в деятельности организации	379
Титков А. А., Тайнов С. С. Стратегические приоритеты развития малого бизнеса на основе регионального бизнес-инкубирования	383
Tulerbergenova D. Analysis of articles on the implementation of PPP projects in foreign countries and recommendations for Kazakhstan.....	387
Шеримова Н. М., Шарипова А. А., Мишагина А. Н. Проблемы инновационного управления промышленных предприятий	394

Секция 11

Қаржы жүйесінің қазіргі жағдайы
Современное состояние финансовой системы

Арынова З. А., Бекниязова Д. С., Золотарева С. В., Кайдарова С. Е. Новая парадигма сбалансированного взаимодействия образования и рынка труда в эпоху цифровой трансформации государства	398
Ибрагимова Л. Д., Алтайбаева Ж. К. Обеспечение качества учетной информации по основным средствам...405	405
Лисогор В. А., Алтайбаева Ж. К. Влияние внедрения системы «Lean Production» на экономические показатели бизнеса.....	412
Мусина А. Ж., Бекниязова Д. С., Кабулдинова М. К. Тенденции эффективного осуществления налогового контроля в Республике Казахстан.....	419
Мусина А. Ж., Бекниязова Д. С., Таниева Г. К. Банковская политика в области обеспечения качества кредитных услуг и направления ее сбалансированности	425

Тапалчинова А. С., Мусина А. Ж., Бейсембаева Г. К. Қазақстандағы технологияларды коммерцияландыру процессін қаржыландырудың ғылыммен байланысы	430
Титков А. А., Балтабаева Д. А. Современное состояние финансовой системы РК.....	435
Мусина А. Ж., Каирбаева А. К., Быков П.О., Урбанчикова Н. Повышение уровня занятости через развитие предпринимательских навыков и стимулирование инновационных подходов.....	443
Sekenova B., Musina A. International approaches to financing healthcare systems.....	449

Сәулет және дизайн
Архитектура и строительство

Секция 12

Құрылыстағы, құрылыс материалдарындағы,
сәулет пен дизайндағы инновациялар мен технологиялар
Инновации и технологии в строительстве, строительных
материалах, архитектуре и дизайне

Мақашев К. Т., Алимова А. Х. Современные материалы для усиления каменных конструкций	457
Саканов Д. К., Ержепова А. Ж. Учет затрат на дорожное строительство в странах мира.....	461
Талал А., Жумабаев А. К. Проблема структурно неустойчивых грунтов в проектировании и строительстве дорог, роль искусственного интеллекта.....	465
Shayakhmetov S. B., Kairbekova K. T. Investigating the impact of traffic flow and external factors on road surface deformations: mathematical modeling and practical recommendations for medium repair	471
Makashev K., Kolzhanova R. Development of a MATLAB algorithm for calculating thermal conductivity of walls in Kazakhstan.....	480
Мырзабаева Ж. С., Усқумбаева О. В. Глобальное потепление и пути решения	484

**АКАДЕМИК ҚАНЫШ СӘТБАЕВТЫҢ
125 ЖЫЛДЫҒЫНА АРНАЛҒАН
«XXIV СӘТБАЕВ ОҚУЛАРЫ» АТТЫ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ КОНФЕРЕНЦИЯНЫҢ
МАТЕРИАЛДАРЫ**

ТОМ XII

Техникалық редактор А. Р. Омарова

Корректор: А. Р. Омарова

Компьютерде беттеген: Е. Е. Калихан

Басуға 23.04.2024 ж.

Әріп түрі Times.

Пішім $29,7 \times 42 \frac{1}{4}$, Офсеттік қағаз.

Шартты баспа табағы 28,54 Таралымы 500 дана.

Тапсырыс № 4220

«Toraighyrov University» баспасы
«Торайғыров университеті» КЕАҚ
140008, Павлодар к., Ломов к., 64.